

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Burgemeester en wethouders gemeente Utrecht en
Gedeputeerde Staten provincie Utrecht
Postbus 16200
3500 CE UTRECHT

Media en Creatieve Industrie
Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon
L.P. Breevaart
T +31615038256
l.p.breevaart@minocw.nl

Onze referentie
32319569

Uw brief van
22 februari 2022

Uw referentie
UTSP-1517758143-115

Datum 26 april 2022

Betreft Gemeenschappelijke regeling Het Utrechts Archief en voorgenomen
uittreding

Geachte Colleges,

Op 24 februari jl. ontving ik uw brief betreffende het voorgenomen uittreden van het Rijk uit de gemeenschappelijke regeling van Het Utrechts Archief (HUA). In deze brief gaat u in op uw zorgen over de wijze waarop dit wordt uitgevoerd en op uw situatie als overblijvende partners. Graag reageer ik in deze brief op de door u naar voren gebrachte zorgen.

Uw brief

Als achterblijvende partners betreft u het voornemen van het Rijk tot uittreden per 1 januari 2024 uit de gemeenschappelijke regeling HUA. U geeft te kennen hiermee een waardevolle en stabiele partner te verliezen. Tevens betekent het dat de 11 Regionale Historische Centra (RHC's) een eigen e-depot moeten inrichten, doorontwikkelen en blijvend zelfstandig financieren. Bovendien geeft u te kennen dat aan u als achterblijvende partners niet is gevraagd wat u vindt van de gemaakte afspraken, zoals verwoord door mijn ambtsvoorganger in de brief van 15 december 2021. Deze afspraken waren tot stand gekomen in overleg tussen mijn ministerie en een afvaardiging van de RHC-besturen. Ook wijst u erop dat volgens artikel 36 van de gemeenschappelijke regeling HUA de onderhandelingen en randvoorwaarden alsmede de besluitvorming over uittreding plaatsvinden via het Algemeen Bestuur van de gemeenschappelijke regeling.

Samenwerking

Met u kijk ik terug op een lange en vruchtbare periode van samenwerking in de zorg voor het beheer van de archiefbescheiden en collecties in de rijksarchiefbewaarpplaats in de provincie Utrecht en de archiefbewaarpplaats van de gemeente Utrecht. Deze periode nam een aanvang bij de fusie in 1998 tussen het toenmalig Rijksarchief in de provincie Utrecht en de Gemeentelijke Archiefdienst van Utrecht, een samengaan uit een gezamenlijke ambitie, waar in het jaar 2019 de provincie zich bij aansloot door ook deelnemer in de gemeenschappelijke regeling HUA te worden. Dat u als partners het voornemen tot uittreden van het Rijk betreft kan ik derhalve goed begrijpen. Ook dat dit in eerste instantie onzekerheid oproept ten aanzien van de toekomst in termen van positionering, beleid en middelen. Er zijn echter ook zekerheden als fundament onder deze toekomst. Graag ga ik in het vervolg van deze brief hier nader op in.

Een nieuw hoofdstuk

Het voornemen tot uittreden zie ik niet als een einde aan deze lange en intensieve periode van onderlinge samenwerking, maar veeleer als een nieuw hoofdstuk daarin. Een hoofdstuk dat met name wordt geschreven in een tijd, waarin de informatievoorziening praktisch geheel digitaal van aard is. Alle overheden maken inmiddels de transitie mee naar een volledig digitaal informatiebeheer, een proces waarin de archivering mee-evolueert.

Voor het Rijk betekent dit, dat de in de provincies digitaal gevormde rijksarchieven zonder tussenkomst van de RHC's centraal worden overgebracht naar het e-depot van het Nationaal Archief. De duurzame toegankelijkheid van deze archieven wordt direct vanuit het Nationaal Archief verzorgd.

Dit is een fundamenteel ander proces dan voorheen bij de papieren rijksarchieven met een regionale herkomst. Hoewel dit voor RHC's een verschraling moge lijken, vertegenwoordigen de RHC's naar mijn overtuiging een blijvende waarde, onder deels veranderende condities.

Ten eerste zijn er de omvangrijke analoge, papieren en voor een deel gedigitaliseerde collecties van het Rijk, andere overheden en particuliere organisaties die de RHC's beheren en waarmee zij burgers concreet in aanraking brengen met ons verleden. Ten tweede vormen de RHC's voor andere decentrale overheden een belangrijk aanhechtingspunt voor een gezamenlijk archief- en informatiebeheer. Ten derde kunnen de RHC's tevens als digitaal kenniscentrum functioneren in hun regionale context. Bij dit alles spelen dezelfde voordelen als ten tijde van de oprichting: kostenefficiëntie, een professionele aanpak en een vergroting van het publieksbereik.

Ik voorzie dan ook dat de samenwerking tussen de RHC's en het Nationaal Archief intact blijft, al wijzigt de verhouding en zijn er andere accenten. De van weerskanten in de RHC's vervlochten geraakte collecties en de in de tijd gevormde organisatie vragen om coöperatie. Voor burgers mag het uiteindelijk niet uitmaken, hoe zaken achter de schermen zijn geregeld. Dit is wat mij betreft ook een belangrijke voorwaarde in dit proces.

Voorgaande belangen betekenen wat mij betreft een blijvende rijksbetrokkenheid. In de vorm van een specifieke uitkering (SPUK) kunnen de RHC's na de datum van de voorgenomen uittreding de rijksbekostiging voor het beheer van de bestaande analoge rijksarchieven blijven ontvangen, met inbegrip van indexering. Op deze wijze blijft de rijksbijdrage in stand en kunnen de RHC's zich verder ontwikkelen als regionaal knooppunt voor archief en erfgoed. Dit was de inzet van mijn ambtsvoorganger en deze wil ik langs deze lijnen voortzetten.

Het uittreden is naar mijn overtuiging dan ook geen 'koud' vertrek uit de gemeenschappelijke regeling, waarbij de bijdrage stopt of wordt afgebouwd. Uiteraard zijn nog afspraken nodig over de omzetting van de huidige lumpsum-bekostiging van de RHC's naar de SPUK, met aandacht voor de mede met rijksmiddelen opgebouwde reserves en voorzieningen. Zoals u weet zijn deze per RHC verschillend. Ik spreek echter mijn vertrouwen uit dat hierover met de RHC's goede afspraken komen, passend bij het genoemde ontwikkelingsperspectief. Helderheid over de SPUK verwacht ik tweede helft van dit jaar.

Transitie en e-depot

In uw brief wijst u op de opgave om een e-depot voor deelnemers zelfstandig voort te zetten. Deze opgave onderken ik. Over de transitie en het e-depot heeft vorig jaar intensieve afstemming plaatsgevonden tussen OCW en een delegatie uit het midden van de RHC's onder voorzitterschap van de heer Jos Wiene, bestuursvoorzitter van het Noord-Hollands Archief. Deze afstemming heeft geleid tot de brief van 15 december 2021 aan de RHC-besturen, waarin ook de (financiële) afspraken zijn vastgelegd.

Deze afspraken dienen om alle RHC's een gelijke basis te geven om in eenmalige aanloopkosten van een eigen e-depot te voorzien, in welk stadium van ontwikkeling of uitvoering zij zich ook bevinden.

De hieraan verbonden extra rijksbijdrage is reeds met ingang van dit jaar aan de RHC's uitgekeerd en loopt voor een deel door tot en met het jaar 2026. Alle RHC's hebben deze extra middelen inmiddels onderdeel kunnen maken van hun begroting en meerjarenplanning. Overigens ben ik blij te constateren dat menig RHC, waaronder ook HUA, inmiddels een eind op weg is in de voorbereiding van een eigen e-depot hetzij de implementatie. Over een e-depotvoorziening besluit u als bestuur van HUA. Het RHC kan hierbij gebruikmaken van de ervaring die in de samenwerking met het Rijk en de andere RHC's is opgedaan. Uiteindelijk maken de RHC-besturen hun eigen keuzes, ook ten aanzien van de bijdragen van de deelnemers om het e-depot kostendekkend te exploiteren.

Bestuurlijke basis

Uw brief spreekt van een verzwakking van de bestuurlijke basis van de gemeenschappelijke regeling naar de smalst denkbare basis voor een samenwerking met twee partners. Tot aan het jaar 2019 is er echter nooit sprake geweest van meer dan twee partners in de gemeenschappelijke regeling HUA. Voorts is mijn perceptie niet dat de bestuurskracht van uw provincie en gemeente onvoldoende vertrouwen biedt dat deze de belangen kan dienen in de gemeenschappelijke regeling na 1 januari 2024. Ik erken overigens dat een bredere deelname de gemeenschappelijke regeling in die zin nog robuuster kan maken. Dit aspect zie ik primair als een opgave voor het RHC en zijn partners en niet als iets dat vanuit Den Haag kan worden gestuurd. Tussen het Rijk en HUA blijft een formele band door de specifieke uitkering en de collecties. Ook blijft het mogelijk om op momenten het Rijk in overleg te betrekken. Wat hiervoor een mogelijke vorm zou zijn lijkt mij mede afhankelijk van de behoefte en de omstandigheden.

Besluitvorming

Vanzelfsprekend stem ik in met uw vaststelling, dat statutair het Algemeen Bestuur de gevolgen van de uittreding regelt. De bewuste brief van 15 december jl. doorkruist dit niet, maar bood als resultaat van een gezamenlijke werkwijze een basis om de RHC's van mijn kant te kunnen ondersteunen in de transitie, ook in financiële zin. Of en in hoeverre een gezamenlijke werkwijze of afstemming ook voor het vervolg profijtelijk is, is wat mij betreft nog onderwerp van overleg. De komende maanden zal ik mij inzetten dat met ieder RHC afzonderlijk overleg plaatsvindt als voorbereiding op de voorgenomen datum van uittreden van 1 januari 2024. Tot de voorgenomen datum van uittreden maakt het Rijk overigens ook zelf deel uit van het bestuur. Terecht wijst u erop dat u het formele besluit tot uittreden nog niet hebt ontvangen. Mijn intentie is om dit besluit nog dit jaar te nemen, zodat de procedure ook formeel kan starten.

Behalve aan de hierboven genoemde SPUK wordt door het Nationaal Archief in overleg met de RHC's ook gewerkt aan uitvoeringskwesties, zoals over acquisitie en collecties. Een actualisering van de planning zal met de RHC's worden gedeeld.

Onze referentie
32319569

Tot slot

Ik begrijp dat u mijn voornemen tot uittreden betreurt. Niettemin hoop ik ook met deze reactie blijk te geven de RHC's de nodige zekerheid te willen bieden voor de toekomst. Met u wil ik benadrukken te hechten aan een open en constructief uittredingsproces, op een wijze die recht doet aan de afgelopen jaren van samenwerking en de uitdagingen van de toekomst. Binnenkort zal ik in een brief aan alle RHC-besturen het proces van uittreden en mijn positie hierin nogmaals voor het voetlicht brengen.

Een afschrift van deze brief stuur ik aan de besturen van de Regionale Historische Centra.

Met vriendelijke groet,

de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

Gunay Uslu

